

Marte Meo - en hållbar intervention?

Pilotstudie hösten 2001

FoU
Nordväst

I STOCKHOLMS LÄN

Författare
Camilla Hettrel
Agneta Lindqvist

Sigtuna kommun, socialförvaltningen
Forsknings- och utvecklingsenheten för socialtjänstens individ-
och familjeomsorgsarbete i Stockholm Nordväst

Handledare
Ann Palm
Monica Hedenbro

FÖRORD

Denna pilotstudie görs inom ramen för Forskning- och utvecklingsenheten i Nordväst i Stockholms Län, FoU-Nordväst, med stöd av vår arbetsplats, Sigtuna kommun, socialförvaltningen.

Studien syftar till att få fram ett hanterbart utvärderingsinstrument för att i en huvudstudie besvara frågan om Marte meo-metoden är en hållbar intervention i familjebehandlingsarbetet.

Pilotstudien har seminariebehandlats vid Magisterutbildningen, Sköndalsinstitutet, som en delstudie av en magisteruppsats, 020912.

Child and Parents Interactions Coding System, CPICS, ett kodningsinstrument utarbetat av Monica Hedenbro och Anette Lidén utgör grunden för vårt instrument. Monica Hedenbro, Marte meo-utbildare och Marte meo-handledare, har guidat oss genom instrumentets alla variabler och bidraget med oumbärliga kunskaper och reflektioner på vår studie. Maria Aarts engagemang och reflektioner på pilotstudien tillförde ytterligare nya perspektiv. Varmt tack.

Även varmt tack till de två familjer vars deltagande i studien möjliggör vårt material.

FoU-chef Ann Palm är forskningshandledare, har bistått med utvärderingsdesign och entusiasm inför denna studie.

Sigtuna kommun 2002-10-14

Camilla Hettrel och Agneta Lindqvist

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<u>1. BAKGRUND</u>	2
<u>2. KUNSKAPSLÄGET</u>	3
<u>3. SYFTE - PILOTSTUDIEN</u>	5
<u>4. METOD</u>	5
<u>4.1 SAMMANFATTNING AV METODEN</u>	5
<u>4.2 CPICS – EN KORT BAKGRUNDSBESKRIVNING DESS TILLKOMST</u>	5
<i>Marte Meo</i>	6
<i>Turtagning</i>	6
<i>Anknytning</i>	6
<i>Samspel</i>	7
<i>Kodningsblanketter</i>	7
<u>4.3 URVAL OCH ETISKA ÖVERVÄGANDEN</u>	8
<u>5. PILOTSTUDIE</u>	8
<u>5.1 MATERIAL</u>	8
<u>5.2 ANVÄNDBARHETEN AV CPICS FÖR UTVÄRDERINGSÄNDAMÅL</u>	9
<i>Resultat</i>	10
<i>Avslutning - Sammanfattning</i>	13
<u>6. LITTERATURLISTA</u>	14
<u>7. BILAGOR</u>	15

1. Bakgrund

Marte meo-metoden är en utvecklingsstödande behandling med tonvikten på vad som händer i samspelet mellan barn och vuxen. Metoden använder kommunikationen som arbetsredskap, där den naturliga vardagskommunikationen utnyttjas för att förbättra samspelet mellan föräldrar och barn.

Socialförvaltningen i Sigtuna kommun, familjeterapiverksamheten, har sedan 1995 använt Marte meo-metoden, där denna typ av familjebehandling erbjudits som bistånd till 21 familjer. Numer ses metoden rent generellt som en arbetsmodell användbar för socialtjänstens familjebehandling. Därimot är det få sådana verksamheter som utvärderats. Det gör oss nyfikna att undersöka värdet av metoden inom vår arbetsplats, socialförvaltningen.

Maria Aarts, Holland (Aarts 2000) utvecklade modellen i slutet av 1970 talet. Startpunkten för Maria Aarts var en förälders fråga om sitt barns kontakt med Maria, i sitt arbete på institution för barn med handikapp, om hur hon, Maria, gör för att få fin kontakt med barnet, på ett sätt hon som föräldern själv inte klarade. Maria Aarts beskriver att hon inte visste exakt vad hon gjorde. För att få svar började hon närmare studera späda och småbarns utveckling, hur grunderna för kommunikationen utvecklas i samspelet med den vuxna. Nästa steg var att få svar på hur hon skulle kunna överföra informationen till föräldrar. Oftast är information till föräldrar från professionella för abstrakt och problemorienterad. Maria Aarts utvecklade en samspelsmodell där hon lade till videokameran och videofilmen som arbetsredskap för att kunna studera samspelet i detalj. Föräldrar vill ha svar på hur man gör och när. De vill ha en lösning på sitt problem om hur bemöta barnet. Maria Aarts utvecklade en enkel samspelsmodell för att ge information om barns behov och utveckling till föräldrar på ett konkret sätt. Detta är en modell där samspelet studeras i mikroperspektiv.

Videofilmer av familjens vardagssituationer används som redskap för att förstå och utveckla samspelet mellan barn och förälder. Videobilderna av samspelet är konkreta, tydliga och en stark intervention för föräldrarna. De svårigheter föräldern uttrycker sig ha med att förstå barnet är utgångspunkten. Föräldrarna får med sig nya kunskaper, utvecklar nya färdigheter i samspelet med barnen. Behandlingsinsatsen pågår under cirka ett halvt år.

Metoden ger tillträde till familjens vardag med barnet i hemmet. En måltid, en stunds samvaro runt ett spel, läsläsning videofilmas ca 8 min.

Nästa fas i modellen är *analysen* av videofilmen, med förälderns syn på svårigheterna som bas. Behandlaren väljer sekvenser av samspelet som fungerar bra mellan förälder och barn, mellan övriga i familjen och barn, om de finns närvarande. Fokus är barnets reaktioner i samspelet. Analysen är att skärpa sina ögon för att se vad som händer på mikronivån. Av filmens 8 min visas i genomsnitt ett par minuters samspel, ibland bara någon minut.

Återgivningen av videofilmen sker hos behandlaren.

Det kommunikativa samspelet visas för föräldrarna i detalj, bild för bild, ord för ord, ett mikroperspektiv. Föräldrarna visas och får se barnets reaktion på deras initiativ, får stöd att se sitt eget gensvar på barnets agerande och känslouttryck. De får se hur det kan se ut när samspel, kommunikation fungerar med barnet, när både förälder och barn är kompetenta i kommunikationen. Tillsammans med terapeuten ökar förståelsen för barnets behov. Föräldern uppmuntras att mellan filmerna observera och stödja barnet, utifrån de bilder de fått med sig.

Vanligtvis görs sex till åtta filmer i behandlingen. Förändringar i samspelet tydliggörs. Ofta blir det en spännande process för föräldrarna att följa via videofilmerna. Föräldrarnas inre bilder av barnet, barnets inre bilder av föräldern i form av fantasier, förhoppningar, rädslor, minnen utsätts för påverkan under arbetets gång. Föräldrarnas bild av barnet och barnets behov utmanas av videobilden och av samspelet med terapeuten.

Som Marte meo-terapeut fascinerar jag av metoden utifrån att bilden gör samspelet mycket tydligt och konkret. Bilden gör det möjligt att visa ett samspel som inte går att upptäcka i ett samtal. Föräldrarnas bild av barnet, den inre bilden, påverkas i under arbetets gång. För mig som terapeut får jag ett praktiskt redskap tillsammans med föräldern som kompletterar samtalet. Kanske passar det extra bra för en del föräldrar som har kontakt med socialtjänsten att få även ett konkret stöd som komplement till orden. Barnen accepterar min närvaro i familjen med videokameran förvånansvärt lätt med förklaringen att deras mamma och/eller pappa vill bli en ännu duktigare förälder. Föräldrarnas fascination över att se sitt barn och sig själva i samspel på bild är oftast mycket stor. Alla är inte så verbala, påtagligt många familjer visar uppskattning för denna konkreta metod.
(Agneta L:s personliga reflektion).

Marte meo-metoden utgår från rad grundbegrepp för det utvecklingsstödande samtalet (Hedenbro & Wirtberg 2000).

Ett grundbegrepp är att den vuxna *uppmärksammar* var barnets har sitt fokus, sitt *initiativ*, *bekräftat* barnet och reagerar som svar.

Andra grundbegrepp är att den vuxne *inväntar* och vill ha barnets svar/reaktion på sitt eget agerande.

Den vuxne sätter ord på, *benämner* barnets initiativ, agerande, reaktion, svar, känslor på ett sätt som *blir bekräftande* för barnet.

Den vuxne tar ansvar för att samspelet blir till en *kommunikation med flera turer* mellan vuxne och barn och med en *rytm* som gör det möjligt för barnet att delta.

Den vuxne *bekräftat* barnet då det visar ett *önskat beteende*.

Genom att *benämna personer, objekt, fenomen* runt omkring barnet hjälper den vuxne barnet att *utvidga barnets omvärld* och att *samspela* med den.

Den vuxne *markerar tydliga signaler för start och slut* i samspelet, exempelvis; kom så sätter jag på dig stövlarna, jaha, så, nu är det klart.

”Vi som arbetar med Marte meo har många gånger förundras över den kraft och kreativitet som kan frigöras med bilden som komplement till samtalet.” (Hedenbro & Wirtberg 2000, sid 6).

Metoden har spridit sig snabbt i Sverige och andra länder. Metoden används också inom förskola, skolan och inom äldreomsorg.

2. Kunskapsläget

Det är få utvärderingar som har gjorts av metoden. Det pågår forskning kring utarbetandet av ett utvärderingsinstrument.¹ En omfattande undersökning är The Orion Project, med 106 familjer, gjord i Israel. Åtta dimensioner mäts i samspelet. Resultatet visar på signifikanta

¹ Hedenbro Karolinska Institutet, Kadesjö Umeå Universitet

förändringar sex månader efter avslutad behandling. Såväl familjer i kontrollgrupp, som behandlingsgrupp kommer från sociala förhållanden jämförbara med socialtjänstens familjer (Weiner, Kuppermintz & Guttman 1994).

Beskrivet finns arbetet vid en specifik institution, Familjecentrum i Örebro. Marte meo-metoden ingår som en hörnsten i behandlingen. Fokus finns på modellen, ingen utvärdering sker av behandlingsinsatsen (Palmblad 1999).

En beskrivning av Marte meo-metodens påverkan på socialsekreterarens fokus på barn i barnavårdsutredningar är gjort 1999 (Andrén). Studier görs av § 50 SoL utredningar efter utbildning av socialsekreterarna i Marte meo-metoden och visar med viss säkerhet att det finns mer information om barnet i jämförelse med föräldrarna, barnet beskrivs mer systematiserat av socialsekreterarna.

Ett par studier som kan nämnas är följande :

Kjell Hansson docent, psykolog vid Lunds universitet ansvarar för ett pågående samarbetsforskningsprojekt i Skövde mellan socialvård, skola och barnpsykiatri för stöd och behandling av utagerande barn och deras familjer med Marte meo. Syftet med studien - som har pågått sedan hösten 1996 och beräknas vara klar hösten 2002 - är att pröva och utvärdera metoder för att på ett tidigt stadium kunna samordna berörda myndigheters insatser där barnet, barnets familj och nätverk sätts i centrum samt pröva samordning mellan olika hjälporganisationer utifrån ett gemensam behandlingsmetod.

Barn- och ungdomspsykiatriska mottagningen (BUP) i Västra Frölunda har gjort en studie över användning av Marte meo-metodik för barn med Damp-diagnos och konstaterar att tre faktorer är avgörande för att föräldrar är nöjda med metoden: den är meningsfull, hanterbar och begriplig. Det är en konkret handlingsinriktad metod där man får svar på hur man hanterar vardagssituationer.

Täby BUP-mottagning har genomfört ett metodutvecklingsprojekt under åren 1998-2000. Syftet har varit att utveckla och pröva en sammanhållen utrednings- och behandlingsmodell för förskolebarn vars svårigheter är neuropsykiatriskt relaterade. Videofilmade samspeelsobservationer ingår i modellen inspirerade av Marte meo-metoden.

Problemet är således att trots ett omfattande intresse för Marte meo-metoden som behandlingsmodell, är kunskapen om familjerna är hjälpta på lite längre sikt ännu ganska svag. För en forsknings-sammanfattning, se tablå över forskningsläget i Sverige (bilaga 1). I stort sett finns inga exempel på utvärdering gjord med utgångspunkt i behandlingsarbetet med socialtjänstens familjer. I Sigtuna kommun har denna behandlingsmetod brukats i mer än sex år.

Vår nyfikna undran är nu; hur går det för de familjer som behandlas enligt Marte meo-metod i Sigtuna kommun? Blir den förändring vi ser efter avslutad kontakt bestående över en längre tid?

Det unika med den undersökning vi avser att göra är att utvärderingen bygger på videofilmer från behandlingsarbetet kompletterat med en nytagen forskningsfilm. Således är *utvärderingsinstrumentet* uppbyggt med samma variabler, används med samma förfaringssätt och på samma grundval som själva behandlingen, det vill säga Marte meo-metodens grunder.

3. Syfte - pilotstudien

Syftet med *föreliggande arbete* är att arbeta fram ett lämpligt verktyg för genomförandet av huvudstudien. Denna pilotstudie syftar alltså till att skapa ett *utvärderingsinstrument* som ska kunna användas av Marte meo-terapeuter både för att utvärdera resultat av insatser i enskilda familjer och för att sammanställa resultatet på gruppnivå.

Fördelen med att använda *samma* teknik vid behandling och utvärdering synes uppenbara, andvändbart också för andra praktiker. Samtidigt kan en uppföljning efter viss tid innebära väsentliga fördelar för familjerna.

Det övergripande syftet med hela undersökningen är att således att undersöka om Marte meo är en hållbar intervention för socialtjänstens familjer. Det görs således i två steg

4. Metod

4.1 Sammanfattning av metoden

I pilotstudien, undersöker vi om det går att använda Child and Parents Interactions Coding System (CPICS, Hedenbro & Lidén 2000) som kodningsinstrument också för utvärderingsändamål. Detta kodningsinstrument är kliniskt utprovat på föräldrar och små barn som inte sökt hjälp eller har kontakt med socialtjänsten på grund av befarade eller iakttagna problem. Dess uppbyggnad beskrivs i texten nedan.

Studien har genomförts med två familjer som *fullföljt behandlingen*. I undersökningen ingår tre filmer per familj, den första filmen, avslutningsfilmen och en forskningsfilm inspelad minst ett år efter avslutat behandling. Utvärderingen bygger på fem minuter av filmerna sedan de första två minuterna tagits bort. En behandlingsfilm är cirka åtta minuter. Det tar familjen ett par minuter komma på plats och att slappna av inför kameran. Vi väljer fem minuter för att vara säkra på att få med material från alla filmerna. Pilotstudiens två familjer ger ett material på sex filmer. Agneta Lindqvist, utbildad Marte meo-terapeut, kodade de sex filmerna ensam.

Kodningsinstrumentet, CPICS, är alltså vetenskapligt utprovat på familjer som *inte* har behov av behandling. Detta används nu för första gången för utvärdering på familjer med behov av stöd. Det täcker flera olika nivåer i samspelet mellan föräldrar och barn.

Emellertid: ett år i en familjs historia kan vara en lång tid – en evighet ur ett barns perspektiv. Mycket kan hända från en sista kontakt med Marte meo-terapeuten fram till förnyad kontakt för utvärderingsändamål. För att i görligaste mån få kontroll över mer eller mindre avgörande livshändelser i familjernas liv, kompletteras kodningsinstrumentet med en intervju. Ett frågeformulär har konstruerats med fokus på förändringar i familjen efter avslutad behandlingen och frågor om hur föräldrarna ser på nyttan av behandlingsmetoden (bilaga 6).

4.2 CPICS – en kort bakgrundsbeskrivning dess tillkomst

Child and Parents Interaction Coding System (CPICS) har utvecklats av Monica Hedenbro och Anette Lidén. Den förra ingår i ett internationellt forskarnät som studerar barnsutveckling från ett familjeperspektiv. Gruppen har via studier av 80 familjer utarbetat ett kodningsschema som Hedenbro&Lidén vidareutvecklat med fokus på det affektiva-verbala engagemanget i familjen. Här används kommunikationselement som återfinns i Marte meo, till exempel turtagning och

initiativ. Information om kvantitativa och kvalitativa element – exempelvis turtagning, initiativ, ögonkontakt, stämning – hämtas från videofilmer med familjerna. Sammanställning av informationen via kodningsschema visar graden av samspel och delaktighet när familjerna samspekar med varandra.

CPICS underlättar jämförelse av observationsanalyser av barnet under alla utvecklingsfaser. Den har utvecklats i första hand för att användas i en speciell modell, Lausanne Triadic Play setting (LTP; se vidare Hedenbro & Lidén, 2001). Syftet är att studera den ömsesidiga interaktionen i familjen, sekvens för sekvens. Barnets och föräldrarnas delaktighet fokuseras. Instrumentet möjliggör observation och analys av fyra delar av familjesystemet, mor-barn, far-barn, mor-far-barn samt föräldrasystemet. De teoretiska grundantaganden som instrumentet bygger på återfinns i Marte Meo, Colwyn Trevarthens spädbarnskommunikation, John Bowlbys anknytningsteori, Daniel Sterns teori om självutveckling samt Tomasellos och Minuchins familjesystemiska perspektiv. (Hedenbro & Lidén 2001).

Marte Meo

Marte meo fokuserar således på barnets olika sätt att kommunicera med sina föräldrar och de vuxna som ger omvårdnad till barnet och att de måste försöka svara mot barnets behov. Med ett barn som har svårigheter eller en outvecklad kommunikation med sin förälder är detta svårt och föräldern och barnet har svårt för att samspeka med varandra. Marte Meo som metod syftar till att utveckla kommunikationsflödet så att det utvecklar och tillgodoser barnets behov av samspel.

Marte meo betonar samspelsvägledning från terapeuten. Varje familjemedlems bidrag till ett harmoniskt flöde är viktigt även på mikronivå för att stödja i ett barns utveckling.

Den sociala utvecklingen och kunskapsutvecklingen hos ett spädbarn under dess första levnadsåret är revolutionerande. Detta handlar dels om barnets förmåga till interaktion men också interaktionens betydelse för barnet. CPICS fokuserar på graden av delaktighet hos barnet och föräldrarna i samspel med varandra.

Turtagning

Colwyn Trevarthen (Hedenbro & Wirtberg 2000) har fokuserat på tidig spädbarnskommunikation. Han har myntat turtagning som ett begrepp i denna första kommunikation. Han betonar vikten av en kommunikation i ett harmonisk flöde så att turtagning kan uppstå. Han har fokuserat på mor-barn relationen och vikten av att barnet imiterar och återger i samspelet. Detta är en avgörande process för att spädbarnet ska utveckla ett språk och kommunikativ beteende. Enligt Trevarthen utgör detta samspel och utbyte av verbal och icke-verbal kommunikation grunden för barnets förmåga att samspeka och kommunicera olika känslor och upplevelser.

CPICS definierar turtagning som ett känslomässigt och kommunikativt flöde där de som deltar har en jag-du rytm där alla får delta. CPICS begreppen är initiativ, delaktighet, gensvar, bekräftelse, förtydligande och benämning.

Anknytning

John Bowlby (a.a) har utvecklat en anknytningsteori där han beskriver såväl olika slags samspel som olika slags anknytningar mellan föräldrar och barn. När han utvecklade sin teori upptäckte han att anknytning syftar till att utgöra en trygg bas för barnet att återkomma till vid upplevd fara. Denna trygga bas är bas för att kunna utforska och upptäcka världen. Ett spädbarn

kan inte välja att inte knyta an då motivationen till anknytning finns redan inbyggd i det biologiska systemet och då väljer barnet det som den uppfattar som "den trygga basen." (a.a.s.22). Den trygga basen kommer senare i livet att representera en känsla av trygghet hos den vuxne individen.

CPICS möjliggör studiet av samspelsprocessen och dess olika utkomster för att kunna beskriva hur föräldrar samarbetar med varandra i sitt föräldraskap och vilken slags anknytning de har till sina barn. Anknytningsbeteendet som barnet har varierar i sin tydlighet och styrka.

Samspel

Daniel Stern har i sin teori om självutveckling formulerat en modell för utvecklingen av självet (a.a.). Stern betonar fem känslor i utvecklingen av självet. Känslan av ett begynnande själv, 0-2 månader. Känslan av ett kärnsjälv, 2-6 månader. Känslan av ett subjektivt själv, 7-15 månader. Känslan av ett verbalt själv, 15 månader och framåt. Känslan av ett berättande själv, 3 år och framåt. Spädbarnet utvecklar det subjektiva självet mellan 6-9 månaders ålder. Barnets förmåga till intersubjektiv realitet utvecklas. I affektintoning sker mötet mellan barnet och föräldern, genom detta delar barnet sin känsla med föräldern och mellanmänniska relationer kan utvecklas.

Kodningsblanketter

CPICS kan användas för utveckling av instrument, i vår undersökning för utvärdering.

Vi har i samråd med Monica Hedenbro valt ut rubriker i instrumentet för pilotstudien som resulterade i ett antal blanketter (bilaga 2-5) enligt följande:

Föräldrainitiativ ; Inväntar barnets svar, Förtydligar , Stopp på barnets initiativ, Partner stör, Partner stödjer, Bekräftar barnets svar, Antal turer, Ögonkontakt, Stämning.

Barninitiativ; Mamma/Pappa bekräftar icke verbalt barnets initiativ, Mamma/Pappa benämner bekräftande barnets initiativ, Mamma/Pappa ger verbalbekräftelse på barnets initiativ, Stopp på barnets initiativ, Ignorera barnets initiativ, Antal turer, Ögonkontakt och Stämning,

Ömsesidighet/Synkronisering bedöms för varje film.

Två olika skalor användes en för barninitiativ och en för föräldrainitiativ enligt följande:

Barninitiativ :

- 1.Mimik positiv.
- 2.Mimik negativ.
- 3.Mimik neutral .
- 4.Söker ögonkontakt.
- 5.Fysisk rörelse.
- 6.Riktad mot objekt,
- 7.Riktad mot föräldrar .
- 8Verbalt positiv.
- 9.Veralt negativ.
- 10.Veralt neutralt.
- 11.Dregel, hosta, suck, hicka .

Föräldrainitiativ:

- 1.Mimik positiv.
- 2.Mimik negativ.
- 3.Mimik neutral .
- 4.Söker ögonkontakt.
- 5.Fysisk rörelse.
- 6.Initierar objekt.
- 7.Veralt positiv.
- 8.Veralt negativ.
- 9.Veralt neutralt.
- 10.Riktad mot barnet.
- 11.Söker information om barnets uppmärksamhetsfokus.

Enligt CPICS skiljer man på hur man räknar turtagning i fråga om barninitiativ och föräldrainitiativ. När vi räknar barnets initiativ börjar vi räkna turer efter barnets initiativ, föräldrarnas bekräftelse och sedan från barnets gensvar som blir tur 1. När vi räknar

föräldrainslagstiftelse räknar vi föräldrainslagstiftelse, barnets ansvar, föräldragsansvar, sedan från barnets ansvar som blir tur 1.

Vissa problem uppstod i arbetet runt begreppen synkronisering och stämning. Begreppet synkronisering innebär en process när familjen reglerar och styr tiden tillsammans. Viktiga mekanismer är kontroll, prioritering, samordning, påminnande och att bestämma riktlinjer (Olson & Pettit, 1999, s 198). Begreppet stämning bedöms efter om den är positiv, neutral eller negativ. Vi blandade emellertid ihop begreppen och hade problem med att tolka vad som var "stämning" respektive "synkronisering". Efter att ha sorterat ut innebörd och struktur i dessa liksom i andra begrepp har vi successivt finslipat vårt redskap i avsikt att erhålla så tillförlitliga resultat som möjligt i huvudstudien.

4.3 Urval och etiska överväganden

Under åren 1995 - 2001 har 21 familjer genomgått Marte-meo-behandling via socialtjänstens familjeeenhet i Sigtuna kommun. Att söka upp alla dessa familjer upp till fem år efter det att kontakten avslutats bedöms inte rimligt. Resultatet av en uppföljning så pass långt efteråt skulle bli förhållandevis osäkert, eftersom det är svårt att avgöra om det är själva interventionen via Marte-meo eller andra livshändelser i familjens liv som skapat eventuella förändringar. Urvalet har bestämts till att alla familjer som genomgår och fullföljer behandling sedan början av 1999 tillfrågas om de vill medverka i en uppföljning ett år efter avslutad behandling. Fjorton familjer tillfrågas.

En viktig aspekt är de etiska utgångspunkterna i undersökningen. Vi har tagit del av de etiska regler som återfinns i HSFR:s anvisningar. Alla familjer som tillfrågas kommer att informeras om att deras deltagande är helt frivilligt, att de när som helst kan avbryta sitt deltagande samt att de kan påräkna anonymitet vid redovisning av resultaten. En mycket viktig princip i Marte meo-metodiken är *återgivning*, det vill säga att föräldern ges möjlighet att tillsammans med terapeuten se den videoupptagning som gjorts och få respons på vad den visar samt del av terapeutens analys. Detta har varit i en lika viktig princip pilotstudien och kommer att förbli så vid genomförandet av huvudstudien. Självklart kommer de föräldrar som vill ta del av slutresultatet ges möjlighet att göra så.

En etisk delfråga är om socialtjänstens familjer kan känna sig pressade att delta för att de är rädda för någon form av repressalier om de vägrar delta i utvärderingen. En del av de familjer som kommer till Marte meo-behandling gör det med anledning av oro för föräldraskapet och om barn far illa. Det är emellertid en terapeutisk erfarenhet att familjer, som lever under svåra livssituationer, mycket tydligt förmår förmedla om de önskar delta i en Marte meo-behandling eller ej. Erfarenheten är tvärtom att just dessa föräldrar erövrar nya kompetenser i föräldraskapet. Vi vill ändå betona hur väsentligt det är att ingen familj kommer att pressas till ett deltagande mot sin vilja i denna studie.

5. Pilotstudie

5.1 Material

Två familjer ingår i pilotstudien. Valet föll på två familjer som avslutat behandlingen 1997 respektive 1999. I efterhand kan vi konstatera att båda familjernas kontakt med socialförvaltningen och behandlingsmodellen initierats utifrån anmälan jämlikt § 71

Socialtjänstlagen, i lagstiftning som gäller före 2002. Vi väljer att kalla familjerna Anderson och Petterson.

Pilotfamilj nummer 1, familjen Anderson består av pappa, mamma och dotter född 1993. Familjen anmäls till socialförvaltningen av grannar då relationen mamma - dotter upplevs oroande på grund av kraftfulla bråk och hög ljudnivå. Socialsekreterarens utredning utmynnar i förslag om bistånd i form av familjebehandling med stöd av Marte meo-metoden. Behandlingsarbetet sker med mamma och dotter. Videofilmerna visar mamma-dotter i samspel. Pappa bedöms av socialförvaltningen och av föräldrarna själva inte ha problem i samspelet med dottern.

Mamman beskriver alltså sitt problem med dottern i termer av att dottern är viljestark och envis, lik henne själv. De kommer i ständiga kamper där båda tappar humöret. Ur terapeutperspektiv blir tydligt att dottern står för initiativen i samspelet med svagt gensvar från mamma. Första videofilmen spelas in december 1996, avslutningsfilm juni 1997 och forskningsfilm augusti 2001. Barnet är 3,5 år, 4 år och 8 år på filmerna

Pilotfamilj nummer 2, familjen Petterson, består av pappa och dotter född 1988. Familjen är känd sedan 1988 vid socialförvaltningen, några veckor efter dotterns födelse. Familjen har bistånd från socialförvaltningen i form av kontaktfamilj. Bakgrunden är socialförvaltningens oro för bristande föräldraförmåga. Modern har psykiska problem, relationen mellan föräldrarna är tidvis kaotisk. Vid tidpunkten för Marte meo-metoden som bistånd i familjen har anmälan inkommit från nära släkting som oroar sig för flickans hem situation. Pappa är ansvarig för dottern då mamma flyttat till eget boende. Frågeställningen från socialsekreteraren är; vilka behov av stöd har pappa i sin föräldraroll för att dottern ska utvecklas positivt. Pappa har inga frågor som rör samspelet med dottern.

Videofilmerna visar att dottern tar mycket få initiativ i samspelet med pappa, pappa står helt för initiativen. Det mål pappa föreslås, är att få mer liv i dottern och att uppmuntra hennes självständighet. Videofilmerna visar pappa-dotter i samspel. Första videofilmen spelas in mars 1998, avslutningsfilm 1999 och forskningsfilm augusti 2001. Barnet är 10 år, 11 år och 13 år på filmerna.

5.2 Användbarheten av CPICS för utvärderingsändamål.

I detta arbete – pilotstudien – undersöker vi alltså om kodningsinstrumentet CPICS är användbart som utvärderingsinstrument vid Marte meo-behandling i socialt arbete. Vilka av kodningsinstrumentets variabler ska vi då fokusera på i huvudstudien för att få fram ett hanterbart utvärderingsinstrument? Det framgick relativt snart att det är omöjligt och snudd på ogörligt att använda *alla* variabler i CPICS. För att skapa ett hanterligt utvärderingsinstrument har vi valt att fokusera på ett antal centrala frågor, som vi diskuterar i det följande.

Viktiga faktorer i samspelet, i kommunikationen, mellan förälder och barn är förälderns *gensvar* både när *förälder tar initiativ* och *barn tar initiativ*. Gensvar visas genom att *invänta* barnets svar på initiativ, *förtydliga* initiativet, benämna, dvs sätta ord på och *bekräfta* barnets svar. Att *benämna* och *bekräfta* barnet är en stor del av arbetet i Marte meoarbetet.

”Arbetet i Marte meo handlar till stor del om att bekräfta barnet. Detta ger barnet en känsla av stolthet som formar och utvecklar det, i stället för kritik som kan skapa en känsla av skam.” ”Att benämna både sitt eget agerande och sina känslor såväl som barnets uttryck, reaktioner, initiativ och känslor, är något som för en nybliven förälder

oftast ingår som en självklarhet, något som man inte tänker på att man gör” (Hedenbro & Wirtberg 2000 s 42, s 103).

Bekräftelsen kan vara icke-verbal, såsom ett leende, en avvisande min eller/och uttryckas med ord. Marte meo metoden lyfter fram detta när videofilmerna återges till föräldern.

Turtagning är ett annat nyckelbegrepp. En dialog mellan barn och förälder på var och ens villkor där båda får utrymme. En tur startar med att barn eller förälder tar ett initiativ, den andra ger ett gensvar, verbalt och/eller icke-verbalt, nya gensvar fortsätter dialogen.

Ögonkontakten, en blick till varandra, förstärker samspelet och ger barnet bekräftelse.

Att skapa bättre *stämning* och en god *ömsesidighet/synkronisering* i samspelet är målet för behandlingen. Att få igång en dialog som svar på initiativ blir ett verktyg under behandlingen för att skapa god stämning och en god ömsesidighet/synkronisering. Ömsesidighet står för samspelet mellan barn och *en* förälder, synkronisering för samspel mellan barn och *två* föräldrar. Såväl stämningen som ömsesidigheten/synkroniseringen bedöms subjektivt av terapeuten.

Resultat

Med hjälp av pilotstudien väljer vi att lyfta fram variablerna

Initiativ

Turtagning

Stämning

Ömsesidighet/synkronisering

Variablerna *initiativ*, *turtagning* får underrubrikerna, *verbala- och icke-verbala* initiativ respektive turer.

Antalet initiativ och antalet turer med dess underrubriker står för en kvantitativ mätning, stämning och ömsesidighet/synkronisering för en kvalitativ. Sammantaget bedömer vi att de ger oss svaret på om Marte meo är en hållbar intervention eller ej.

Valet av just *dessa* variabler grundar sig således i att de härstammar från CPICS, som i sin tur är utvecklat ur studie av ett fungerande samspelsstöd föräldrar – barn, *samt* att dessa variabler sammanfaller med grunderna för Marte meo-principerna. CPICS är utvecklat efter studier av samspelet mellan föräldrar och *små* barn och användbart också för familjer med lite äldre barn. Vår avgränsning och koncentration till fyra variabler förtydligar CPICS användbarhet för studier av lite äldre barn.

I samtal med Maria Aarts i maj 2002 understryker hon vikten av att till de föreslagna variablerna lägga till *ögonkontakt* och *positivt ledarskap*, en rekommendation vi väljer att följa. Variabeln ögonkontakt är svår att koda i en film inspelad i en ordinär familjesituation varför vi väljer att bedöma både ögonkontakt och positivt ledarskap kvalitativt.

Ett förväntat resultat av behandlingen är att föräldrarnas förmåga till ett bra samspel ökar, att såväl barn som förälder tar initiativ, föräldern förmår invänta svar från barnet, förtydligar, bekräftar barnet icke-verbalt/verbalt och att det finns en turtagning i en lagom rytm som svar på initiativen. Mätning av *antalet initiativ* från föräldrar och barn och *antalet turer* som svar på initiativen visar att ett samspel kommer till stånd.

Grundhypotesen i Marte meo är att verbal bekräftelse är extra betydelsefull eftersom den hjälper barn och vuxna i samspelet, när barnet har svårigheter. Den *verbala och icke-verbala bekräftelsen* bedömer vi därför som viktigt att belysa.

Ögonkontakten mellan barn och föräldrar är en viktig del av samspelet och förstärker den verbala- och icke verbala bekräftelsen.

Olika svårigheter i sampelet kan utveckla ett negativt ledarskap hos föräldern. Ett *positivt ledarskap* hjälper barnet att utveckla personligheten och att bli tryggt. Grundprinciperna för Marte meo hjälper föräldrarna åter till ett positivt ledarskap

Analys av pilotstudiens filmer visar att i *avslutningsfilmerna* finns en balans i antalet initiativ mellan förälder och barn och att turtagningen ökar. Sammanställningen visar att samspelet under behandlingsprocessen till avslutningsfilmen, utvecklas enligt grundprinciperna för utvecklingsstödjande kommunikation (bilagor 7-10). Det finns mer av verbal bekräftelse och förtydligande i avslutningsfilmerna, tydligast i en av familjerna.

Däremot påminner resultatet från *forskningsfilmen* om första videofilmen, både när det gäller antal initiativ och antal turer. Det var ett icke förväntat resultat. Vi förväntade oss att avslutningsfilm och forskningsfilm skulle ligga närmare varandra. Barnet i den ena familjen står för så gott som samtliga initiativ i såväl första film som i forskningsfilm. I den andra familjen står föräldern för så gott som samtliga initiativ i båda (bilagor 7-8).

Stämningen påverkar samspelet. En positiv stämning blir ett stöd för barnet, ger kraft åt bekräftelserna till skillnad från en negativ, kanske med depressivt inslag. Barnet känner om föräldern/föräldrarna skapar en god stämning. Stämningen bedöms av terapeuten, liksom *ömsesidigheten/synkroniseringen*. I en god ömsesidighet/ synkronisering finns en bra balans mellan föräldra- och barninitiativ, det finns utrymme för gensvar och lyhördhet, en gemensam "dans" i en lugn och harmonisk rytm. Att skapa en god stämning och en god ömsesidighet/synkronisering är målet för behandlingen och vi väljer att fokusera på dessa variabler tillsammans med variabelerna initiativ och turtagning, ögonkontakt och positivt ledarskap.

Piaget beskriver tänkandets utveckling som två processer som kompletterar varandra: ackommodation och assimilation (Mussen 1969). Ackommodation står för när nya reaktioner behövs i välkända situationer, en anpassning behövs genom ett ändrat beteende. I assimilationsprocessen införlivas och tillgodogörs nya stimuli och kunskaper, att användas i bekanta situationer.

Återgivningen av videofilmen är ett samspel mellan förälder och terapeut. Terapeuten använder sig av grundprinciperna för utvecklingsstödjande kommunikation. Målet är att i rummet skapa en positiv atmosfär, god stämning och ömsesidighet. Terapeuten bekräftar såväl förälder som barn och utmanar förälderns inre bild av barnet, av barnets svårigheter. En ny berättelse runt barnet och föräldern växer fram under återgivningarna med hjälp av nya ord från terapeuten.

Stern (1995) lyfter fram att nusituationen tillsammans med barnet utlöser en minnesprocess hos föräldrarna. Minnen från den egna barndomen, både på medveten och omedveten nivå väcks till liv. Minnen och nusituationen skapar en inre bild av barnet, av relationen mellan föräldern och barnet. Föräldern, som upplever svårigheter i relation till barnet, längtar efter och vill ha stöd liksom bekräftelse från en "modersgestalt" - ett stöd som ofta sker naturligt i kontakten

med erfarna kvinnor/mödrar. Med Sterns synsätt, är Marte meo-terapeuten den som föräldern söker, en erfaren modersfigur/föräldrafigur att stödja sig emot, att få uppmuntran och bekräftelse av och förståelse för svårigheterna i relationen till barnet. Stern har föreslagits kalla detta ”den goda mormorsöverföringen” (a.a., s 244). Vi vill här betona att detta stöd naturligtvis även kan ges av en manlig terapeut.

Reflektionerna ovan leder till att variabler valda ur CPICS² bör kompletteras med kvalitativa observationer. Avsikten är att ge fördjupad bild av processen i familjen under behandlingen, en process som inte är helt lätt att fånga. Det känslomässiga läge terapeuten uppfattar i familjen är sannolikt den känsla barnet känner av.

Variablerna *initiativ* och *antal turer* med underrubrikerna verbal- och icke verbal kodas kvantitativt. Variablerna *stämning*, *ömsesidighet/synkronisering*, *ögonkontakt och positivt ledarskap* bedöms kvalitativt av terapeuten. Stämning ”mäts” i graderingen Positiv, Neutral, Negativ och de övriga i Ja, Mestadels, Delvis, Nej. Terapeutens personliga reflektioner i samband med forskningsfilmen, hembesök vid filmning och vid återföring av filmen kompletterar beskrivningen av de känslomässiga relationerna i familjen. Beskrivningen nedtecknas fritt under rubrikerna Konkreta iakttagelser och Förnimmelser

Sammanfattningsvis har avgränsning och begränsning av variabler hämtade från CPICS-instrumentet i kombination med grundprinciperna i Marte meo-metoden lett till ett hanterbart utvärderingsinstrument inför huvudstudien. Ett del variabler har måst väljas bort, av flera skäl. En del bortval har gjorts för hanterbarhetens skull, en del för att de helt enkelt inte gick att använda i den här planerade modellen för att utvärdera utfallet. Under pilotstudien har vi noga tänkt igenom varje enskild del inför huvudstudien. Ovan har vi argumenterat och redovisat argumenten för de valda variablerna. De kan sammanfattas med att de täcker in bedömningen av ett förändrat samspel.

Vid tidpunkten för avslutningsfilmen och forskningsfilmen uppfattar jag som Marte meo terapeut att föräldern i respektive familj utstrålar en nöjdhet, en trygghet i föräldrarollen.

Mellan mamma och dotter finns en självklarhet, en intimitet i relationen, en gemenskap i att båda är av kvinnligt kön. De synes ha hittat ett fungerande förhållningssätt till varandra.

Från pappa gentemot dottern finns en varm respekt för dotterns vilja, för hennes initiativ. Dottern visar tydligt framför allt med kroppsspråket att hon vill och kan saker. Det är liv i henne och blir liv i henne när pappa samspekar med henne. Pappan utstrålar nu en stolthet som förälder

Tankar finns från min sida att föräldrarnas inre bild av barnet och sig själv som förälder under behandlingens gång har påverkats och förändrats. Ytterligare en tanke är att samspelsredskapen som att benämna, bekräfta, invänta svar, ögonkontakt mm är inte lika viktiga när samspelet väl fungerar, förståelsen för barnets behov finns.

Mina personliga reflektioner runt föräldrarnas förändring, i rollen som förälder, leder tankarna till bland annat Piagets tankar om utveckling. Ytterligare

² *Initiativ, Turtagning, med underrubriker Verbal, Icke-verbal, samt Stämning och Ömsesidighet/Synkronisering*

reflektioner jag gör om vad som påverkar föräldrarnas förändring är återgivningens betydelse.

(Agneta L:s personliga reflektion).

Avslutning - Sammanfattning

Avsikten är således att via stringent val skapa ett hanterbart utvärderingsinstrument som kan fungera såväl för forskning som för användning i den vardagliga fortlöpande utvärderingen av Marte meo-behandling

Själva behandlingsmetoden är ett verktyg för terapeuten i samspelet med föräldern, ett konkret verktyg. Terapeuten kan ses som instrumentet i samspeletsprocessen med föräldern, ett behandlingsinstrument i sig. Ett antal grundprinciper i samspelet är viktiga för att samspelet mellan barn och förälder ska ge barnet en god utveckling och en god anknytning till föräldern, vilket utgör en bas för barnet att som vuxen stå på i samspelet med andra. Föräldrar gör olika med sina barn utifrån sina olika inre bilder av barnet och de egna minnena. För det mesta fungerar det bra. Det är när det *inte* fungerar vi har behov av att förstå vad som är viktiga ingredienser i kommunikationen, i detalj.

CPICS, utvärderingsinstrumentet, innehåller variabler som utgör grunden för utvecklingsstödjande kommunikation och används för kodning av behandlingsfilmer. Inför huvudstudien har vi valt ut fyra variabler ur CPICS med ett par underrubriker: antal *initiativ*, antal *turer*, med underrubrikerna *verbala*, alternativt *icke-verbala* initiativ och turer, samt *stämning* och *ömsesidighet/synkronisering*. Till dessa fyra variabler har vi efter samtal med Maria Aarts lagt till de två variablerna *ögonkontakt* och *positivt ledarskap*. Variabler som finns väl förankrade i Marte meo metoden.

Terapeutens personliga reflektioner och iakttagelser utgör en variabel som vi kompletterar instrumentet med, utifrån de tankar vi berört om förändring av förälderns inre bild, av barnet och av sin roll som förälder.

Ett *frågeformulär* kompletterar utvärderingen. Det händer saker i familjernas liv som påverkar utvärderingen, faktorer vi inte kan ha kontroll över, men vill fånga med frågor om skillnader i livssituationen vid tiden för behandlingen och vid utvärderingen.

Dessa moment skapar vårt utvärderingsinstrument inför huvudstudien, "Marte meo-metoden en hållbar intervention?"

6. Litteraturlista

Aarts, M.(red.) (2000) *Marte Meo: Basic Manual*. HollandAarts Productions.

Andrén, L.& Lundström, U.(1991) Barn i fokus med Marte Meo-metoden. Karlstads kommun (Rapport)

Ahlman, B. Hagwall, L. Möllerstrand ,M. Nordblom,A. Nilsson,G .(2001) *Familjebehandling enligt Marte meo-metoden för barn med Damp-diagnos*. Projekttid 1995-dec 1997.BUP Frölunda Torg.(Rapport)

Etikregler för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Forskningsetiskapprinciper i humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.(1999)Antagna av Humanistisk-Samhällsvetenskapliga forskningsrådet i mars 1990, reviderad version.

Hedenbro, M. Wirtberg I. (2000) *Samspelets kraft Marte meo-möjlighet till utveckling* Stockholm: Liber.

Hedenbro, M. & Lidén ,A.(2001) CPICS Child and Parents' Interaction Coding System. Stockholm. Karolinska Institutet. Department of Women and Child Health. (Rapport)

Mussen, P.H. (1969). *Barnets psykiska utveckling*. Stockholm. Wahlström & Widstrand.

Olsson, H.& Petitt, B.(1999). *Familjeterapilexikon*. Göteborg: Bokförlaget Korpen.

Palmblad, M. (1999). Blir det nå'n skillnad ? –en modell för utvärdering av förändringsarbete med småbarnsfamiljer inom socialtjänsten. Örebro universitet, Institutionen för samhällsvetenskap Socialt Arbete. D-uppsats i socialt arbete.

Stern N. D.(1995). *Moderskapskonstellationen*. Stockholm:Natur och Kultur.

Weiner,A. Kuppermintz, H.& Guttman ,D. (1994) Video Home Training (the Orion project): A Short-term Preventive and Treatment Intervention for Families with Young Children. *Family Process*, Vol.33.sid 441-453.

7. Bilagor

1. Tablå över forskningsläget i Sverige.
2. Föräldrainitiativ.
3. Barninitiativ Pappa, Barninitiativ Mamma.
4. Barninitiativ Mamma och Pappa.
5. Ömsesidighet/Synkronisering.
6. Frågeformulär.
7. Stapeldiagram Familjen Andersson.
8. Stapeldiagram Familjen Petterson.
9. Familjen Andersson P1.
10. Familjen Petterson P2.

TABLÅ ÖVER FORSKNINGSLÄGET I SVERIGE -

BILAGA 1

1995-1997	BUP Västra Frölunda	Familjebehandling enligt Marte Meo – metoden för barn med Damp- diagnos Rapporten är utkommen 2001
1996	Stockholm	Den Triadiska leken Interaktionsmönster Mamma – Pappa – Barn. Pågående avhandlingsarbete. Studien en del av en internationell studie. Monica Hedenbro Leg. Psykoterapeut/Doktorand
1998	Umeå Universitet	Pågående avhandlingsarbete. Christina Kadesjö
1999	Örebro universitet Institutionen för samhällsvetenskap Socialt Arbete	Blir det någon skillnad? – en modell för utvärdering av förändringsarbete med småbarnsfamiljer inom Socialtjänsten. D-uppsats Palmblad.M.
1999	Karlstads Kommun Barn- och familjeenheten Socialförvaltningen	Barn i fokus med Marte meo-metoden. Andrén, L .& Lundström, U.
2001	BUP Täby Stockholmsläns landsting	Sårbara Barn. En metodutvecklingsprojekt. En kombinerad utrednings- och behandlingsmodell för förskolebarn med neuropsykiatriska problem. Lindblad, P.& Mjörnäs, K. Risholm-Mothander, P
2001	Skövde	Samarbete kring barn med behov av särskilt stöd i förskola / skola. Ett samarbetsprojekt mellan socialvård, skola och barnpsykiatri för stöd och behandling av utagerande barn och deras familjer med Marte Meo Kjell Hansson, Docent psykolog, Lunds Universitet Ingärd Wirtberg, dr med, leg psykoterapeut, Lunds Universitet. Ulf Axberg, Psykolog, psykoterapeut/doktorand, Lunds Universitet.

Med reservation för förändringar.

BILAGA 2

	a = Barnet söker ögonkontakt	A - Positiv stämning
	b = Föräldrar söker ögonkontakt	B - Neutral stämning
	c = Etablerad ögonkontakt	C - Negativ stämning
Datum:	Mimik positiv = 1	Fysisk rörelse = 5
Familj:	Mimik negativ = 2	Initierat objekt = 6
Filmtiden:	Mimik neutral = 3	Verbal positiv = 7
Film nr:	Söker ögonkontakt = 4	Söker information om barnets uppmärksamhetsfokus = 11

[illegible]

Barninitiativ: PAPP**BILAGA 3**

Datum: Månik positiv = 1 Fysisk rörelse = 5 Verbalt negativ = 9 A - Positiv stämning a = Barnet söker ögonkontakt
Familj: Månik negativ = 2 Riktad mot objekt = 6 Verbalt neutralt = 10 B - Neutral stämning b = Förälder söker ögonkontakt
Filmtiden: Månik neutralt = 3 Riktad mot förälder = 7 Dregel, hosta, suck, hicka etc. = 11 C - Negativ stämning c = Etablerad ögonkontakt
Film nr. Söker ögonkontakt = 4 Verbalt positivt = 8

Typ av barninitiativ	Pappa bekräftar icke verbalt barnets initiativ	Pappa benämner bekräftande barnets initiativ	Pappa ger verbal bekräftelse på barnets initiativ	Stopp på barnets initiativ	Ignorera barnets initiativ	Antal turer	Ögonkontakt	Stämning

Barninitiativ: MAMMA

Datum: Månik positiv = 1 Fysisk rörelse = 5 Verbalt negativ = 9 A - Positiv stämning a = Barnet söker ögonkontakt
Familj: Månik negativ = 2 Riktad mot objekt = 6 Verbalt neutralt = 10 B - Neutral stämning b = Förälder söker ögonkontakt
Filmtiden: Månik neutralt = 3 Riktad mot förälder = 7 Dregel, hosta, suck, hicka etc. = 11 C - Negativ stämning c = Etablerad ögonkontakt
Film nr. Söker ögonkontakt = 4 Verbalt positivt = 8

Typ av barninitiativ	Mamma bekräftar icke verbalt barnets initiativ	Mamma benämner bekräftande barnets initiativ	Mammager verbal bekräftelse på barnets initiativ	Stopp på barnets initiativ	Ignorera barnets initiativ	Antal turer	Ögonkontakt	Stämning

Synkronisering

BILAGA 5

Samspel mellan föräldrarna

Nej	
Delvis	
Till största delen	
Ja	

Familjeenheten
Camilla Hettrel
Agneta Lindqvist
08-591 260 00
e-post:camilla.hettrel@sigtuna.se eller agneta.lindqvist@sigtuna.se

BILAGA 6

FRÅGEFORMULÄR- förändringar i familjen..

Har det hänt något viktigt i Er familj sedan vi träffades

Nej Ja

Förändringar avseende;civilstånd

Nej Ja

Boende

Nej Ja

Arbete

Nej Ja

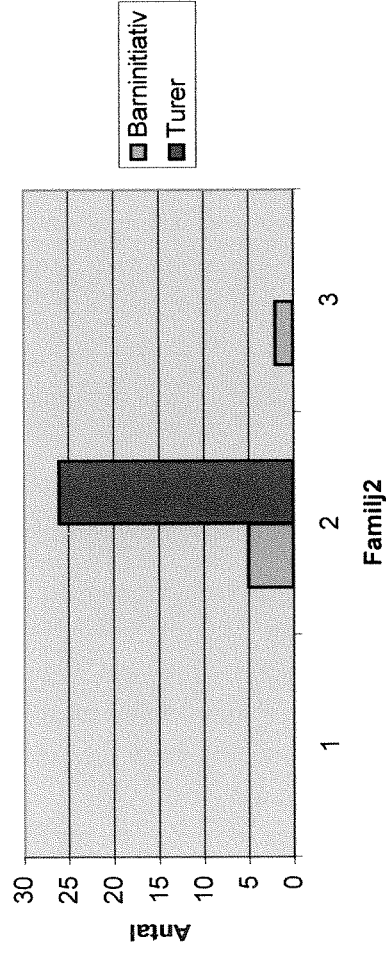
Barntillsyn/skola

Nej Ja

Hur fungerar det nu runt barn/barnen, glädjeämnen - svårigheter?

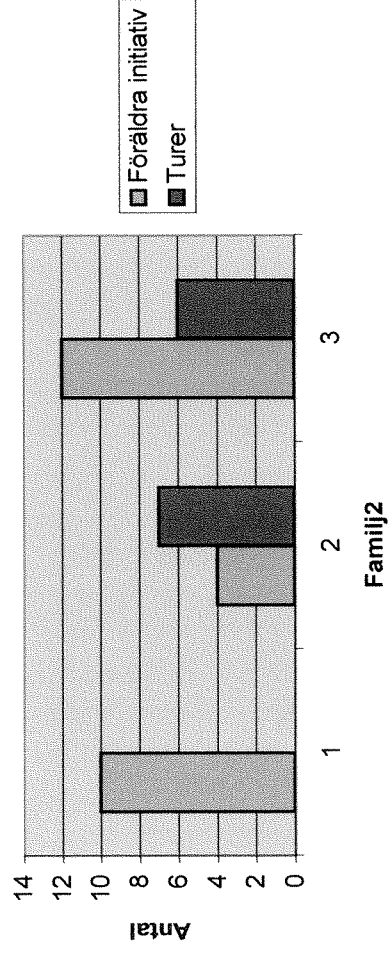
Finns det kontakt med socialtjänsten idag? Skillnad mot tidigare?

P2 Barninitiativ

Föräldrarnitiativ Familjen Petterson

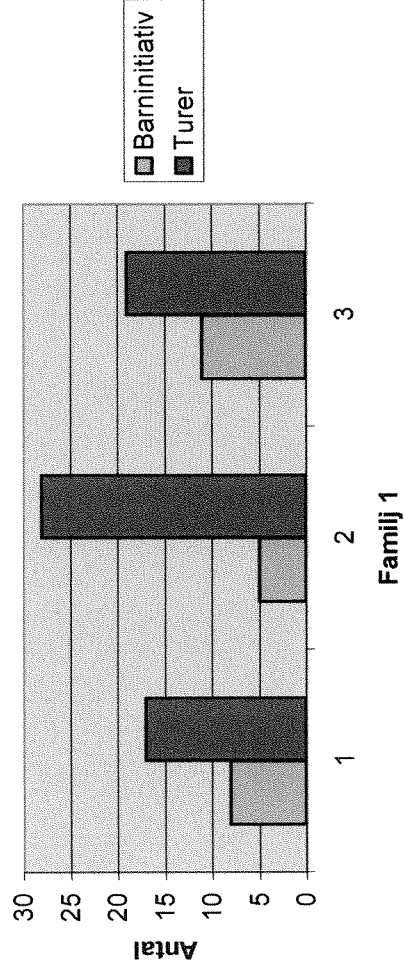
P2 Föräldrarnitiativ

Barninitiativ Familjen Andersson P1

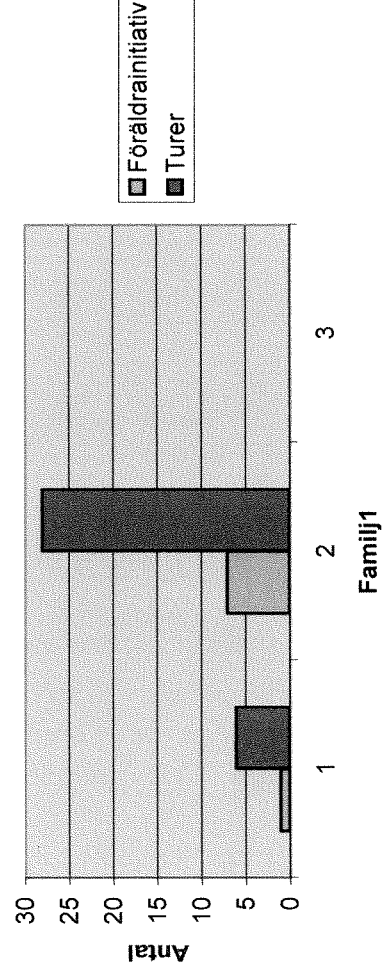
BILAGA 8

P1 Barninitiativ

Föräldrarnas Familjen Andersson P1

P1 Föräldrarnas

Familj ANDERSSON P1

Barninitiativ	FILM		
Tabell 1	1	2	3
Barninitiativ	8	5	11
Turer	17	28	19
Mimik positiv	2	0	1
Mimik negativ	0	0	0
Mimik neutral	6	3	10
Söker ögonkontakt	4	0	1
Fysisk rörelse	0	0	0
Riktad mot objekt	2	5	5
Riktad mot förälder	5	0	10
Verbalt positiv	1	0	1
Verbalt negativ	2	0	0
Verbalt neutral	3	3	8
Föräld. bekräft. icke verbalt	1	1	2
Benämner bekräftande	1	0	0
Verbal bekräftelse	6	4	6
Ignorerar barnets initiativ	0	0	2
Ögonkontakt	4/c	1/a	5/b
Dregel, hosta, suck, hicka etc.	0	0	2
Stämning	B	B	B
Ömsesidighet/Synkronisering	M	M	D

BILAGA 9

Föräldrainitiativ	FILM		
Tabell 2	1	2	3
Föräldrainitiativ	1	7	0
Turer	6	28	0
Mimik positiv	0	0	0
Mimik negativ	0	0	0
Mimik neutral	1	7	0
Söker ögonkontakt	0	0	0
Fysisk rörelse	0	0	0
Riktad mot objekt	1	5	0
Riktad mot barnet	0	0	0
Verbalt positiv	0	0	0
Verbalt negativ	0	0	0
Verbalt neutral	1	6	0
Söker information om barnets uppmärksamhetsfokus	0	0	0
Inväntar svar	1	6	0
Förtydligande	0	6	0
Bekräftar	0	2	0
Ögonkontakt	1/a 1/c	1/b	0
Stämning	B	B	B
Ömsesidighet/Synkronisering	M	M	D

Tabellförklaring

Filmer

- 1 Första film
- 2 Avslutningsfilm
- 3 Forskningsfilm

Ögonkontakt

- a: Barnet söker ögonkont.
b: Föräld. söker ögonkont.
c: Ögonkont. etableras

Stämning

- A: Positiv
B: Neutral
C: Negativ

Ömsesidighet/

Synkronisering

- J: Ja
M: Mestadels
D: Delvis
N: Nej

Familj PETTERSON P2

Barninitiativ	Film		
	1	2	3
Tabell 1			
Barninitiativ	0	5	2
Turer	0	26	0
Mimik positiv	0	4	2
Mimik negativ	0	0	0
Mimik neutral	0	1	0
Söker ögonkontakt	0	0	0
Fysisk rörelse	0	0	0
Riktad mot objekt	0	3	0
Riktad mot förälder	0	0	1
Verbalt positiv	0	3	0
Verbalt negativ	0	0	0
Verbalt neutral	0	0	0
Föräld. bekräft. icke verbalt	0	2	0
Benämner bekräftande	0	2	1
Verbal bekräftelse	0	3	0
Ignorerar barnets initiativ	0	0	0
Ögonkontakt		0	1/b
Dregel, hosta, suck, hicka etc.	0	0	0
Stämning	A,B	A	A
Ömsesidighet/Synkronisering	D	J	J

Föräldrainitiativ	Film		
	1	2	3
Tabell 2			
Föräldrainitiativ	10	4	12
Turer	0	7	6
Mimik positiv	0	1	10
Mimik negativ	0	0	0
Mimik neutral	3	0	0
Söker ögonkontakt	0	0	6
Fysisk rörelse	0	0	0
Riktad mot objekt	8	0	6
Riktad mot barnet	7	0	0
Verbalt positiv	5	2	9
Verbalt negativ	0	1	0
Verbalt neutral	3	0	0
Söker information om barnets uppmärksamhetsfokus	0	0	0
Inväntar svar	8	4	9
Förtydligande	2	2	4
Bekräftar	3	1	0
Ögonkontakt			1/a, 1/b
Stämning	A,B	A	A
Ömsesidighet/Synkronisering	D	J	J

BILAGA 10

Tabellförklaring	
<u>Filmer</u>	
1 Första film	
2 Avslutningsfilm	
3 Forskningsfilm	
<u>Ögonkontakt</u>	
a: Barnet söker ögonkont.	
b: Föräld. söker ögonkont.	
c: Ögonkont. etableras	
<u>Stämning</u>	
A: Positiv	
B: Neutral	
C: Negativ	
<u>Ömsesidighet/</u>	
<u>Synkronisering</u>	
J: Ja	
M: Mestadels	
D: Delvis	
N: Nej	